SEPTEMBAR 2012 BROJ 2.

ŽELJA ZA PROMJENAMA NE POZNAJE GRANICE

Osobe sa invaliditetom, bez obzira na granice, imaju slične potrebe i želju da doprinesu promjenama. Jedanaest partnera u okviru SLID projekta, iz Hrvatske, Italije, Bosne i Hercegovine (BiH), Crne Gore i Albanije, žele da unaprijede kvalitet života za preko 250,000 ljudi u ovim zemljama. Od projektnih aktivnosti 600 ljudi ima direktnu korist.

U drugom izdanju Newsletter-a želimo da predstavimo naše aktivnosti koje utiču na stvaranje najpovoljnijih uslova za punu integraciju osoba sa invaliditetom kroz zapošljavanje.

NEWSLETTER

The Programme is co-funded by the European Union, Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)

U OVOM IZDANJU

HRVATSKA:
SDC i NVO MUOSID:
UKLONIMO PREPREKE

ITALIJA:
Stav zaposlenih: Šta SLID projekat znači za učesnike?
BITI DIO ZAJEDNICE

ALBANIJA:
Umrežavanje radi socijalne integracije osoba sa invaliditetom (OSI):
PODIJELI ISKUSTVO I POMOGNI DRUGOME

CRNA GORA:
Manje predrasuda kod poslodavaca nego ranije:
ČEKA NAS JOŠ POSLA

BOSNA I HERCEGOVINA:
Jasminka Rebac, aktivista u ovoj oblasti više od 30 godina, govori o izazovima sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom u BiH
PORODICE JEDINA PODRŠKA

KALENDAR DOGAĐAJA 2012

Splitsko-dalmatinska županija (SDC) i NVO MUOSID organizovali su četiri javna događaja

UKLONIMO PREPREKE

Sinj, 20. jul

Makarska, 26. jul

Najjednostavniji način da otkrijete sa kojim se izazovima svakodnevno suočavaju OSI je da pokušate da pišete ili crtate rukom koju obično ne koristite. Čak i rutinsko pisanje imena i ostavljanje traga na papiru razumljivog drugima će biti pravi izazov. Hrvatski građani su se okušali u ovom izazovu tokom četiri javna događaja, u organizaciji Splitsko-dalmatinske županije (SDC), Mreža udruga osoba s invaliditetom Dalmacije (MUOSID) i Zavoda za zapošljavanje, rad i profesionalnu rehabilitaciju OSI (DES).

Imotski, 25. jul

U toku dvočasovnog događaja, članovi projekta pokušali su da podstaknu građane da razmišljaju o osobama sa invaliditetom i njihovim potrebama. Ukazali su im na činjenice o ljudima sa invaliditetom, njihovom svakodnevnom životu i predstavili ih kao osobe koje su sposobne da se integrišu u društvo.

Trogir, 31. jul

"Svi zainteresirani mogli su na postavljenom hamer papiru nacrtati nešto/bilo šta, ali rukom kojom se inače ne služe, a sve sa ciljem da barem u tom trenutku crtanja osjete svoju nespretnost i da se na taj način makar na tren poistovjete s osobama s invaliditetom i shvate da je jako teško živjeti život kada tijelo neće poslušati i obaviti ni najjednostavnije radnje", rekao je predsjednik NVO MUOSID, gospodin Ante Raos.

Stav zaposlenih: Šta SLID projekat znači za učesnike?

BITI DIO ZAJEDNICE

Šta osobama sa invaliditetom znači da budu aktivni članovi društva i da nađu posao – pitali smo neke od osoba koji su tu priliku dobili kroz SLID projekat. Dvoje zaposlenih kojima smo postavli to pitanje su pripravnici u tipografiji ZANZIBAR Udruženje za društvenu akciju – ONLUS u Ankoni, a troje stažisti u odjelu za IT i digitalizaciju dokumenata Provincije Ankona. Svi su rekli da im je, pored posla, ovaj projekat otvorio vrata za brojne mogućnosti.

Nada u bolji život

G.F: Projekat SLID je voz koji ne prolazi tako često, ali ga ne smijete propustiti. Ja sam diplomirao 1996. sa rezultatom 60/60! Ali od tada niko mi nije ponudio posao koje odgovara mojim sposobnostima. Nadam se da će SLID projekat sve to promijeniti. Više od svega se nadam da neću opet biti nezaposlen kada projektu arhiviranja dokumentacije bude kraj. Ja želim da radim, da se usavršavam, ali invalidnost ponekad znači da neki putevi nijesu otvoreni. Nadam se da će mi SLID projekat pomoći da budem otkriven i vrednovan kao neko ko može biti zaposlen u radnoj sredini koja odgovara mojim sposobnostima i vještinama, gdje ću proširivati radne vidike, sarađivati sa drugim ljudima, učiti i ponuditi svoje iskustvo i tako popraviti situaciju za sve! Ako to možemo da se sredi, ja ću imati šansu da nađem pravo mjesto u društvu.

Nova prijateljstva

G.A: Zaposlen sam u tipografiji. Moj mentor, Anđelo, veoma saosjećajan čovjek, stalno je prisutan u različitim aspektima mog rada i spreman da mi pomogne. Ja imam sjajnu priliku da se družim s kolegama na poslu gdje se vrednuju ljudske vrijednosti kao što su razumijevanje, solidarnost i poštovanje, što nije uobičajeno na „normalnim radnim mjestima". SLID projekat osigurava da osobe sa invaliditetim imaju priliku da budu u zajednici; omogućava im da se druže sa drugim ljudima i da uče o konceptima koji su korisni za njihov rad. Na vidiku je realna šansa za posao i to je razlog za zadovoljstvo.

Prilika da budeš prihvaćen

D.T: SLID projekat ti pruža mogućnost da se okušaš u novim radnim vještinama i da se zaposliš. Daje šansu osobi sa invaliditetom da dođe do posla, nekome na koga se u suprotnom ne bi računalo.

Osjećaj jednakosti

G.B: SLID projekat mi je pružio šansu da radim, i više od svega da se sretnem sa starim i novim kolegama. Smatram da je zadovoljstvo na radnom mjestu veoma važno. Meni je SLID projekat obazbijedio značajnu pomoć u integraciji – čak i kada ne radim, divan je osjećaj kad imaš priliku da se osjećaš jednak sa drugima. Ono što želim da kažem je da SLID projekat daje pojedincu šansu da bude zadovoljan na radnom mjestu, da se oslobodi koncepta invalidnosti, da bude ekonomski stabilan, a to uopšte nije loše.

Unapređenje prava

S.A: SLID je projekat koji finansira Evropska zajednica, u saradnji sa Zanzibar Onlus-om, italijanskom socijalnom zadrugom tipa B koja ima poreske olakšice i nudi obuku i zapošljavanje osobama sa fizičkom invalidnošću, kao i onima koji imaju poteškoće u učenju, a suočavaju se sa izazovima zapošljavanja.

NAPOMENA: Centar za upravljanje zapošljavanjem finansira opština Ankona, a njime upravlja CSZO. Centar ima posebnu grupu koja radi na planiranju poslova i selektivno pomaže integraciju OSI kroz različite radionice, namještenja unutar Zanzibar Onlus-a i u drugim kompanijama. Projekat individualne obuke osmišljen je u saradnji sa Teritorijalnom zdravstvenom službom.

ALBANIJA

UMREŽAVANJE RADI SOCIJALNE INTEGRACIJE OSI

Cilj seminara bio je da predstavi SLID projekat i promoviše razmjenu mišljenja o saradnji u zemlji i među partnerskim zemljama na teritoriji Jadranskog basena, između javnog i privatnog sektora, pružalaca usluga za OSI, organizacija OSI i poslodavaca, a sve sa svrhom da se obezbijedi efikasno umrežavanje i podstakne društvena i radna integracija osoba sa invaliditetom.

Učesnici seminara su bili predstavnici vlade, države i opština, kao i predstavnici programa IPA jadranske prekogranične saradnje i organizacija OSI. Predstavnici vlade izrazili su spremnost da podrže inicijativu, što je relativno novo kad je riječ o radnoj integracije OSI u Albaniji.

Podijeli iskustvo i pomogni drugome

Razmjena informacija i najboljih praksi kroz uspostavljanje saradnje svih relevatnih zainteresovanih strana, širom zemlje i regiona, veoma je važna. Ovo je zaključak seminara održanog 9. jula, prvog od četiri koje je planirala i organizovala Albanska fondacija za prava osoba sa invaliditetom (ADRF).

CRNA GORA

Manje predrasuda kod poslodavaca nego ranije

ČEKA NAS JOŠ POSLA

Politika zapošljavanja osoba sa invaliditetom čini se naprednom, ali su u praksi prisutni brojni problemi u Crnoj Gori, kazala je vršilac dužnosti direktora Udruženja paraplegičara Crne Gore, Filipa Rajković na drugom sastanku prekogranične saradnje održanom u Podgorici.

SLID partneri i predstavnici ključnih zainteresovanih strana za obrazovanje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje OSI u Crnoj Gori su prusustvovali ovom sastanku. U njegovom radu učestvovao je i Milisav Raspopović, nacionalni koordinator za IPA Jadranski program Direkcije za prekograničnu saradnju Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore.

U Crnoj Gori, prema riječima gospođe Rajković, mnogo toga bi trebalo da bude promijenjeno u oblasti socijalne i radne inkluzije osoba sa invaliditetom:

- Fond za profesionalnu rehabilitaciju trebalo bi odvojiti od Zavoda za zapošljavanje. Uspostavljanje specijalizovane institucije sa nezavisnim finansiranjem bilo bi veoma korisno.
- Godišnji državni budžet ne predviđa izdvajanja za zapošljavanje osoba sa invaliditetom.
- Članovi odbora koji procjenjuje stepen invalidnosti nijesu imenovani i u praksi OSI ne mogu da zatraže ikakva prava jer Komisija Ministarstva zdravlja nije donijela nijednu odluku, kazala je gospođa Rajković.

Ipak, stav poslodavaca o zapošljavanju OSI se popravlja i manje je predrasuda nego ranije. Ranka Pavićević, samostalni savjetnik u sektoru zapošljavanja u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, kaže da podaci Zavoda za zapošljavanje pokazuju da je više od 150 osoba sa invaliditetom zapošljeno u toku 2011. godine. Oni su radili u „Sunčanim radionicama", u okviru projekta koji je pokrenuo Zavod u saradnji sa državnim institucijama, uključujući kulturne i turističke organizacije. Za njih su OSI izrađivali suvenire i ručnorađene razglednice. Radeći ovo, oni su se upoznali sa radnom sredinom, dok su se poslodavci upoznali sa neophodnim radnim uslovima za njih. Gospođica Pavićević je rekla da je Vlada posvećena unapređenju uslova za zapošljavanje osoba sa invaliditetp,.

Predstavnici nevladinog sektora primijetili su da biroi za zapošljavanje u nekim crnogorskim opštinama nijesu dostupni osobama sa fizičkim invaliditetom i da je u toku nekoliko projekata čiji je cilj da se unaprijedi zapošljavanje OSI.

Na skupu je zaključeno da bi nevladine organizacije iz Crne Gore trebalo da rade sa državnim institucijama i pronađu način za unapređenje zapošljavanja OSI kroz odgovarajuća radna mjesta. Narbis Balhyssa (ADRF) je na seminaru predstavio dio radne verzije Završnog izvještaja koji se odnosi na procjenu potreba dionika.

Član SLID-ovog Odbora za nauku, osnivač i bivši direktor Centra „Los Rosales“ u Mostaru, Jasminka Rebac, koja je aktivna u ovom sektoru više od 30 godina, govori o izazovima sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini

PORODICE SU JEDINA PODRŠKA

Bosna i Hercegovina prolazi kroz dvostruku tranziciju, od rata ka miru i od socijalizma ka kapitalizmu. Ove društvene promjene reflektuju se i na život osoba sa invaliditetom. Iako je BiH usvojila međunarodne standarde i propise, problemi i dalje postoje u njihovom sprovođenju.

Danas, društvena inkluzija je ograničena na finansijske isplate koje regulišu vlasti. Česte su izmjene tih propisa, bez razvijenog sistema servisa prilagođenih individualnim potrebama za realizaciju prava i uključivanje u život zajednice.

Usluge za OSI su „medikalizovane“ i milosrdne u svom pristupu, sa procjenom eksperata (doktora), što limitira uticaj OSI ili njihovih organizacija u toku proces donošenja odluka. Često cijela porodica mora da živi od finansijske podrške koja se obezbjeđuje za OSI. Čak i tamo gdje postoje promjene u uslugama, one nijesu održive, jer traju, na primjer, onoliko koliko traje projekat NVO. Budžet za OSI je uvijek meta državne štednje, sa izgovorom da su reforme ovih usluga top prioritet.

Socijalna zaštita u BiH je pod patronatom entiteta, kako je to propisano Ustavom Bosne i Hercegovine, dok je u Federaciji (kao entitetu) prenijeta na kantone. Ne postoji ni jedinstvena strategija, niti politika u ovoj oblasti. Kancelarije koje obezbjeđuju socijalne servise su većinom nerazvijene, sistemski neorganizovane i usmjerene pretežno na obezbjeđivanje finansijske podrške i institucionalnu njegu. Dok se socijalno staranje zasniva na pravima i statusu, ovdje se sve vrti oko kategorizacije, a ne individualnih potreba pojedinaca.

Niti su Centri za socijalno staranje, niti njihovo osoblje u stanju da se adekvatno nose sa problemima sa kojima se suočavaju, a reforma je veoma komplikovana. Fondovi koji su obezbjeđeni za njegu u zajednici se tretiraju kao prihod za OSI. Ne postoje alternativne forme njege. Porodice su jedini centri za podršku.

Sve ovo utiče da OSI i njihove porodice žive u siromaštvu, da budu onemogućene da planiraju život: društveni život, obrazovanje, zapošljavanje i pristup informacijama, sportu i kulturi. Jednostavno rečeno, OSI su društveno isključene i žive ispod linije siromaštva.

Nesposobnost vladinih tijela da adekvatno odgovore postavljenim zadacima, ostavljaju probleme OSI da ih rješavaju udruženja ili organizacije koje ih okupljaju. U toku je nekoliko inicijativa OSI i njihovih nevladinih organizacija, usmjerenih na pokretanje sopstvenih poslova. Problem je dostupnost ekspertske podrške pri odabiru aktivnosti, poklapanju sa potrebama tržišta, pronalasku kupaca, obradi i upravljanju uplatama, transportu robe i usluga. Dodatno, prilagođavanje radnih mjesta, radne atmosfere i spremnost poslodavaca da se angažuju na ovim pitanjima su takođe problematični.

Prvani koraci naprijed

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, obrazovanju i zapošljavanju OSI je usvojen 2010. s ciljem da osigura institucionalni okvir za razvoj i primjenu programa zapošljavanja OSI. Prema ovom modelu, novcem za rehabilitaciju i zapošljavanje OSI upravljaju Federacija i Republika Srpska s ciljem implementacije politika. Profesionalnu rehabilitaciju bi trebalo da primijene kako specijalizovane institucije i kompanije, tako i organizacije osoba sa invaliditetom.

Partneri prekograničnog projekta:

Hrvatska

1. Splitsko-dalmatinska županija (SDŽ)

2. Ustanova za zapošljavanje, rad i profesionalnu rehabilitaciju osoba sa invaliditetom (DES)

3. Mreža udruga osoba s invaliditetom Dalmacije (MUOSID)

Italija

4. Provincija Ankone (PROVAN)

5. ZANZIBAR Udruženje za društvenu akciju – ONLUS (ZAN)

6. Iselqui Technology (ISE);

Albanija

7. Albanska fondacija za prava osoba sa invaliditetom (ADRF)

Crna Gora

8. Zavod za zapošljavanje Crne Gore (EAM)

9. Udruženje paraplegičara Crne Gore (UPCG)

Bosna i Hercegovina

10. Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja (MZRSS)

11. Los Rosales, Centar za djecu i mlade sa posebnim potrebama (LR)

KALENDAR DOGAĐAJA

2012

Datum	Zemlja	Partneri	
22. mart	BiH Nevesinje	LOS ROSALES MHLC	**Okrugli sto:** Društvena i radna inkluzija OSI – Prepreke i izazovi
23. mart	BiH Bileća	LOS ROSALES MHLC	**Okrugli sto:** Društvena i radna inkluzija OSI – Prepreke i izazovi
18. april	Crna Gora	APM ADRF	**Druga prekogranična konferencija i okrugli sto:** "Potrebe učesnika u društvenoj i radnoj integraciji OSI"
19. april	Crna Gora	APM ISE	**SLID sastanak:** Demo i krataka prezentacija elektronskog rada PROVAN-a i ISE-a, platforme/servisa koja obećava da će unaprijediti komunikaciju i interakciju među SLID partnerima; Predstavljanje završenih aktivnosti partnera; Plan rada.
15. maj	Hrvatska	DES MUOSID SDC LOS ROSALES MHLC	**Prvi međunarodni seminar u organizaciji DES-a: Transfer dobre prakse u profesionalnoj rehabilitaciji i socijalnoj inkluziji osoba sa invaliditetom sa SLID programom.** **Predavači:** **Jasminka Rebac**: "Pojava, praksa, razvoj, sadašnjost i budućnost Los Rosales Centra u kontekstu BiH društva" **Janja Milinkovic**, predstavnik Ministarstva zdravlja, rada i socijanog staranja Neretvanskog kantona: "Los Rosales Centar za socijano i zdravstveno staranje OSI".
29. jun	Italija Ankona	ZAN PROVAN	***Okrugli sto sa predstavnicima političke zajednice*** Prikupljanje informacija o potrebama na lokalnom nivou i definisanje aktivnosti koje su neophodne radi jasnog razumijevanja pitanja radne inkluzije OSI.
4. jul	Hrvatska Rudine	SDC DES MUOSID	**Drugi međunarodni seminar: Razmjena dobre prakse** **Predavači:** **Konrad Mager**, direktor Instituta za Profesionalnu rehabilitaciju BBRZ, Linc, Austrija: "Economja je naš partner i klijent". **Anton Sabo**, direktor Međunarodne saradnje sa BBRZ, Linc, Austrija: "Korak po korak do kvalifikovane radne snage iz redova OSI" **Mirta Lucic**, šef pravnih i ljudskih resursa u „Podjetja Želva" Ljubljana: "Obuka i zapošljavanje OSI u kompaniji Želva u Ljubljana"
9. jul	Albanija Tirana	ADRF	**Seminar** "Umrežavanje radi društvene integracije OSI kroz profesionalno obrazovanje i zapošljavanje"
20. jul	Hrvatska Split	SDC DES Province of ANCONA	**SLID sastanak** Partneri su razmatrali i razmijenili naučne pristupe i metodologiju za kreiranje i primjenu smjernica za eksperte koji su uključeni u podršku radnoj i društvenoj inkluziji OSI. Članovi su razmijenili strategije koje imaju za cilj da pomognu implementaciju radnog plana koji je predložila Provincija Ankona.
20. jul	Hrvatska Sinj	DES MUOSID SDC	**Javni događaj: Uklonimo prepreke**
25. jul	Hrvatska Imotski	DES MUOSID SDC	**Javni događaj: Uklonimo prepreke**
26. jul	Hrvatska Makarska	DES MUOSID SDC	**Javni događaj: Uklonimo prepreke**
31. jul	Hrvatska Trogir	DES MUOSID SDC	**Javni događaj: Uklonimo prepreke**

Pripremila **agencija MAGNA**, Tekst **Vesna Vukadinović, Dejan Lučić**, Redaktura **Simon Cottrell**, Design&Prepress **Ivanka Haverić**, Fotografije **SLID partneri**

"This publication has been produced with the financial assistance of the IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme. The contents of this publication are the sole responsibility of Association of Paraplegics of Montenegro and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the IPA Adriatic Cross-Border Cooperation Programme Authorities".